

**КАРПАТСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ АВГУСТИНА
ВОЛОШИНА**
Кафедра філософії, богослов'я та гуманітарних наук

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ
ДИСЦИПЛІНИ**

**НОВІТНЯ ІСТОРІЯ ПРАВОСЛАВНОЇ
ЦЕРКВИ В УКРАЇНІ**

Спеціальність 041 Богослов'я

Галузь знань 04 Богослов'я

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол №1 від 27 серпня 2020 р.

Гарант освітньої програми

Викладач дисципліни

Анотація

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 7	магістр	нормативна	
Модулів – 3	Галузь знань <u>04</u> <u>Богослов'я</u> спеціальність 041 Богослов'я	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 3		1	-
Загальна кількість годин - 90		Лекції	
Тижневих годин 4		40	-
		Практичні, семінарські	
	12	-	
	Самостійна, індивідуальна робота		
	158	-	
Вид контролю: екзамен / КР			

2. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1

Відродження Православ'я в Україні

ТЕМА 1. Зародження і розвиток національно-орієнтованого Православ'я в Україні

Формування структур УАПЦ в Україні в 1990-1992 рр. Стосунки між УАПЦ та УПЦ-КП у 1993-2018 рр. Особливості конфлікту між РПЦ та УАПЦ у 1989-1992 рр. «Істинно-православні» напрямки в Україні у 1990-2013 рр. РПУЗ в Україні у 1990-2008 рр. та хід їхнього єднання з РПЦ. Відновлення давніх православних храмів Києва у 1990-их роках. Переклад богослужбової літератури в УПЦ-КП в 1992-2018 рр.

ТЕМА 2. Видатні ієрархи УАПЦ

Митрополит Іоанн Боднарчук – перший Предстоятель УАПЦ в Україні в 1989-1990 рр. Мстислав Скрипник, як патріарх УАПЦ у 1990-1993 рр. Патріарх УАПЦ Димитрій Ярема: життя та діяльність. Предстоятель УАПЦ митрополит Мефодій Кудряков: життя та діяльність

ТЕМА 3. Діяльність Патріарха Філарета (Денисенка)

Предстоятель УПЦ-КП Володимир Романюк: життя та діяльність. «Анафематствування» Філарета Денисенка в РПЦ: причини та наслідки Діяльність Патріарха Філарета (1996-2020): pro et contra.

ТЕМА 4. Видатні ієрархи Київського Патріархату

Митрополит УПЦ-КП Андрій Горак. Митрополит УПЦ-КП Василій Боднарчук. Митрополит УПЦ-КП Андрій Горак. Митрополит УПЦ-КП Василій Боднарчук

Змістовий модуль 2

Соціальна історія українського Православ'я

ТЕМА 5. Відносини православних і греко-католиків в Україні

Православно-уніатські конфлікти у Галичині у 1990-их рр. Православно-уніатські конфлікти на Закарпатті у 1990-их рр. Діалог УГКЦ з українськими національними православними церквами (УПЦ-КП та УАПЦ) у 1992-2018 рр. Діяльність глави УГКЦ Мирослава-Івана Любачівського та його стосунки з православними конфесіями. Діяльність глав УГКЦ Любомира Гузара та Святослава Шевчука, їхні стосунки з православними конфесіями. Діалог УГКЦ з українськими національними православними церквами (УПЦ-КП та УАПЦ) у 1992-2018 рр.

ТЕМА 6. Українське Православ'я в діаспорі

Саут-Баунд-Брук, як основний духовний центр УАПЦ в діаспорі. Інтеграція епархій УАПЦ у діаспорі з структурами Константинопольського Патріархату у 1992-1995 рр. Історія УАПЦ-Соборноправної в еміграції, основні напрямки «соборноправного» руху. Західноєвропейські та американські епархії УПЦ-КП у 1992-2018 рр. Російські епархії УПЦ-КП у 1994-2018 рр.

ТЕМА 7. Розширення впливу, зростання єпархій, просвітницька діяльність українських церков

Історія формування мережі монастирів УПЦ-КП у 1992-2018 рр. Історія формування мережі монастирів УПЦ-МП у 1992-2018 рр. Видавнича діяльність та церковна публіцистика УПЦ-МП у 1992-2018 рр. Видавнича діяльність та церковна публіцистика УПЦ-КП у 1992-2018 рр. Видавнича діяльність та церковна публіцистика УАПЦ у 1992-2018 рр. Історія канонізації святих в УПЦ-КП, УПЦ-МП та УАПЦ.

ТЕМА 8. Соціально-церковні аспекти розвитку трьох гілок українського Православ'я.

Духовні учбові заклади УПЦ-КП у 1992-2018 рр. Духовні учбові заклади УАПЦ у 1992-2018 рр.

Порівняльний аналіз діяльності академічних учбових закладів: КДА УПЦ-МП та КПБА УПЦ-КП у 1992-2018 рр. Архієрейські Собори КП. Архієрейські Собори УАПЦ. Ареал поширення парафій УПЦ-КП в регіонах України. Ареал поширення парафій УАПЦ в регіонах України. Церковні православні братства УПЦ-КП та УАПЦ у 1992-2018 рр. Особливості конфесійних міграцій та трансферів духовенства між УПЦ-КП та УАПЦ. Особливості конфесійних міграцій та трансферів духовенства між УПЦ-КП та УПЦ-МП.

Змістовий модуль 3

Проблеми новітньої церковно-політичної історії

ТЕМА 9. Роль Православ'я в доленосних подіях в Україні.

Участь духовенства УПЦ-КП та УАПЦ у Помаранчевій революції 2004 р. Участь духовенства УПЦ-КП та УАПЦ у Євромайдані 2013-2014 рр. Участь духовенства УПЦ-КП у військовому капеланстві у Збройних силах України в умовах «гібридної війни» (2014-2019 рр.). Реалізація церковної політики органів влади України на прикладі діяльності Державного комітету України у справах релігій

ТЕМА 10. Проблеми церковно-політичного сепаратизму в Україні. Антиукраїнська діяльність Московського Патріархату.

Критичний аналіз доктрини «руського міру», як одного з проявів етнофілетизму в РПЦ МП Києво-Печерська лавра, як основний духовний та адміністративний центр УПЦ-МП у 1992-2019 рр. Проросійська діяльність православних церковних братств УПЦ-МП у 1992-2018 рр.

Роль духовенства МП у проросійських та сепаратистських організаціях Криму та Донбасу.

ТЕМА 11. Шлях до інтеграції трьох гілок українського Православ'я.

Позиція керівництва РПЦ у питанні щодо надання УПЦ-МП автокефалії. Шлях єпископату УПЦ-МП від автономізації 1990 року до боротьби за автокефалію (1990-1992 рр.) 1996 рік : час церковних розбіжностей . «Автокефалістська» фракція духовенства в УПЦ-МП у 2008-2018 рр.: міфи та реальність. Проблеми єднання УПЦ-КП та УАПЦ у 1992-2018 рр. Невдала спроба здобуття томосу Константинополя 2008 року: огляд основних подій. Основні причини та передумови утворення об'єднаної ПЦУ в 2018-2019 роках.

3. Структура навчальної дисципліни

№ п / п	Назви змістовних модулів	Аудиторні		Поза-аудиторні		Примітки
		Лк	п/ з	сам.	інд.	
МОДУЛЬ I: ВІДРОДЖЕННЯ ПРАВОСЛАВ'Я В УКРАЇНІ						
1	Зародження і розвиток національно-орієнтованого Православ'я в Україні	4	2	20		
2	Видатні ієрархи УАПЦ	4	2	20		
3	Діяльність Патріарха Філарета (Денисенка)	2		10		
4	Видатні ієрархи Київського Патріархату	4		10		
МОДУЛЬ II: СОЦІАЛЬНА ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОГО ПРАВОСЛАВ'Я						
5	Відносини православних і греко-католиків в Україні	2		10		
6	Українське Православ'я в діаспорі	4	2	10		
7	Розширення впливу, зростання єпархій, просвітницька діяльність українських церков	2	2	10		
8	Соціально-церковні аспекти розвитку трьох гілок українського Православ'я.	4	2	10		
МОДУЛЬ III ПРОБЛЕМИ НОВІТНЬОЇ ЦЕРКОВНО-ПОЛІТИЧНОЇ ІСТОРІЇ=						
9	Роль Православ'я в доленосних подіях в Україні.	4		10		
10	Проблеми церковно-політичного сепаратизму в Україні.	6	2	10		
11	Шлях до інтеграції трьох гілок українського Православ'я.	4		20		
Іспит						
РАЗОМ		40	12	140	18	

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Стан Українських Православних Церков після святкування 1000-річчя Хрещення Руси-України	2
2.	Історія УАПЦ у 1989 -2018 рр.	2
3.	Українська Церковна діаспора в третьому тисячолітті	2
4.	Конфлікти православних та уніатів в 1990-і роки	2
5.	Гібридна війна в у церковній сфері	2

6.	Складний шлях до автокефалії.	2
Разом:		12

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Зародження і розвиток національно-орієнтованого Православ'я в Україні	20
2.	Видатні ієрархи УАПЦ	20
3.	Діяльність Патріарха Філарета (Денисенка)	10
4.	Видатні ієрархи Київського Патріархату	10
5.	Відносини православних і греко-католиків в Україні	10
6.	Проблеми церковно-політичного сепаратизму в Україні.	10
7.	Українське Православ'я в діаспорі	10
8.	Розширення впливу, зростання епархій, просвітницька діяльність українських церков	10
9.	Соціально-церковні аспекти розвитку трьох гілок українського Православ'я.	10
10.	Шлях до інтеграції трьох гілок українського Православ'я.	10
11.	Роль Православ'я в доленосних подіях в Україні.	20
Разом:		140

7. Індивідуальні завдання

Індивідуально-консультативна робота включає підготовку та захист студентом курсової роботи, а також вивчення праць (монографій і статей) відомих істориків церкви.

Орієнтовний перелік тем курсової роботи (тема може бути узгоджена за пропозицією студента):

1. Діяльність Патріарха Філарета (1996-2020): pro et contra
2. Церква і війна: капелани АТО
3. Відродження духовної освіти в Україні
4. Сучасний український іконопис
5. Церква і Майдан: пастирське служіння під час Революції Гідності
6. Основні паломницькі центри в сучасній Україні
7. Місіонерське служіння в сучасній Україні
8. 1996 рік : час церковних розбіжностей
9. Спроби об'єднання УПЦ-КП та УАПЦ у 1998-2018 рр.
10. Історія інтеграції українських православних церков у діаспорі у структури Константинопольського Патріархату
11. Українські переклади Святого Письма
12. Гібридна війна в у церковної сфері

13. Шлях до інтеграції трьох гілок українського Православ'я.

8. Методи навчання

У процесі викладання навчальної дисципліни « Новітня історія православної церкви в Україні» викладач використовує наступні **групи методів навчання**:

1. Словесні (лекція, бесіда, обговорення, інструктаж).
2. Наочні (ілюстрація, демонстрація (з використанням першоджерел представників нерелігійних утворень, таблиць та схем, електронних презентацій, показ відеолекцій).
3. Практичні (опитування на практичних заняттях; виконання тестових завдань; робота з підручником, першоджерелами; виконання індивідуальних завдань самостійної роботи (див. вище); контрольні роботи).

9. Методи контролю

Викладач використовує наступні групи методик контролю знань студентів, які вивчають навчальну дисципліну «Новітня історія православної церкви в Україні»:

1. Методи усного контролю (монологічна відповідь студента на окреме питання теми практичного заняття у індивідуальній та фронтальній формах; запитально-відповідна бесіда під час роз'яснення проблемного питання на практичному занятті; залік у формі усної відповіді на два запитання з переліку питань).
2. Письмовий контроль (виконання індивідуальної самостійної роботи; модульна контрольна робота; дидактичні тестові завдання).
3. Методи практичного контролю (перевірка змістового наповнення електронної презентації).

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Практичні заняття		Сума
Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	
Участь у лекційних та семінарських заняттях		30
Індивідуальна самостійна робота	Індивідуальна самостійна Робота	20
10	10	
Модульна контрольна робота № 1	Модульна контрольна робота № 2	50
25	25	
Всього:		100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

11. Рекомендована література

Базова

1. Віктор (Бедь), єпископ. Коротка хронологія апостольського походження та розвитку Української Автокефальної Православної Церкви (до 95-річчя Соборного підтвердження відродження УАПЦ). Ужгород, 2016
2. Преловська И, Мицик Ю, Клос В. Історія Української Православної Церкви. М., 2019.

Допоміжна

1. Теодорович Іван, Архієпископ УАПЦ в Америці й Канаді. Благодатність ієрархії УАПЦ (Української Автокефальної Православної Церкви). / Упорядник І. М. Преловська. — Київ, 2010.
2. Надія Нікітенко. Під покровом Святої Софії. Некрополь Софійського собору в Києві. К., 2001.